

T. Elijas ir V. Kvašys: „Reikia atvirai kalbėti apie nuodėmę, kad išlaisvintume žmones“

Išleista Tėvo Elijo Leyds ir dailininko Vaidoto Kvašio nauja knyga „Tiltai į Babiloną“. Išleistos dvi knygos – lietuvių ir prancūzų kalbomis. Tai jau trečias šių dviejų autorių bendras leidinys: Lietuvos skaitytojai galėjo susipažinti su šiuo Šv. Jono kongregacijos vienuolio, ir vilniečio dailininko duetu iš knygų „Dievas yra dovana“, „Tatuiruotės laikų pabaigai“.

„Tiltai į Babiloną“ - jau trečia jūsų bendra knyga. Kas lemia tokį vaisingą teologo ir dailininko bendradarbiavimą? Kuo žodis ir vaizdas giminingi?

T. Elijas: Viską lemia draugystė. Ieškome kartu, jeigu randame skirtingų dalykų, tai būna arba naujas iššūkis, arba galimybė vienam prie kito prisitaikyti. Kartą su draugu skulptoriumi buvau kalnuose. Gėrėjomės kiekvienu dideliu akmeniu, tačiau jis žiūrėjo, ką iš jo galėtų iškalti, o man įdomesnis buvo geologinis aspektas. Buvo juokinga. Su Vaidotu irgi kai kas panašaus, skirtumas tas, kad esame ne kalnuose, o Dievo žodžio akivaizdoj.

V. Kvašys: Pirmas dvi knygas sudarėme Vilniuje. Trečiąją – per atstumą: Nalčikas – Vilnius.

Vaizdo ir žodžio jungimas yra ir kine, ir teatre, ne vien knygose. Taip geriau atskleidžiama tema, ir žodis, ir vaizdas tarnauja bendrai idėjai. Knygose gal labiau esame įpratę ieškoti iliustratyviojo vaizdo, tačiau ne visada net ir pats autorius savo tekstą iliustruoja, pavyzdžiui, Tuvės Janson piešiniai jos knygoje yra kaip atskiri kūriniai, ar knygoje „Vėjas gluosniuose“ dailininkas pateikia piešinį kaip savą teksto interpretaciją ir taip labai praturtina pasakojimą.

Kalbant apie mūsų bendrą knygą su t. Eliju, prisimenu VI a. popiežiaus Grigaliaus Didžiojo posakį: „Tapyba gali beraščiams duoti tai, ką raštas teikia raštingiesiems“. Parafrazuojant galima būtų pasakyti, kad šis mano ofortų ciklas - tai nuodėmių vaizdinė enciklopedija „beraščiams“. Mokantieji skaityti ir norintieji sužinoti visą tiesą apie nuodėmę perskaitys t. Elijo tekstus.

Man patinka taip dirbti, kai pasirenki bendrą temą, ir kiekvienas daro atskirai, kaip jam atrodo, o sudėjus kartu, viskas papildoma.

Kaip gimė šios knygos idėja?

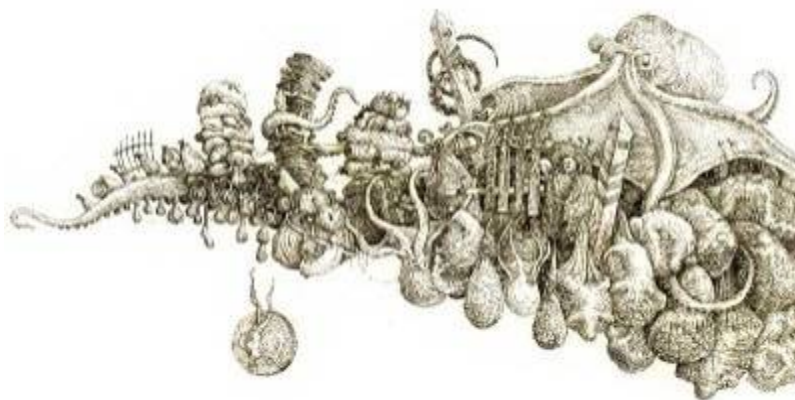
V. Kvašys: Grupei „Rolling Stones“ išleidus albumą „Tiltai į Babiloną“, pagalvojau, kaip būtų galima tokius tiltus pavaizduoti grafikoje. Aiškiai žinojau, kad tai bus tiltai, vedantys į Apokalipsės Babiloną. Taip atsirado nuodėmių tiltai. Per šešis mėnesius, 1998 m. pabaigoje ir 1999 m. pradžioje, sukūriau devynių ofortų ciklą – septyni tiltai, jų suėjimas į Babiloną ir Kritimas.

Baigdami antrą bendrą knygą „Tatuiruotės laikų pabaigai“, šio mano ciklo pagrindu sutarėm parengti knygą apie nuodėmę. Kai t. Elijas parašė tekstą, dar sukūriau „Miestą“ ir kitus piešinius.

Šįsyk knygos tema – nuodėmė. Tai tema, kuri, viena vertus, daugelį amžių krikščioniškame diskurse buvo pernelyg eksploatuojama ir sukeldavo įvairių nukrypimų nuo Evangelijos, kita vertus, nūdien ji krikščioniškoje „rinkoje“ nėra paklausi. Kodėl ryžotės kalbėti apie „nepatogiąją“ nuodėmę?

T. Elijas: Kiekvienas Dievo žodis - ne vien apie nuodėmę, bet ir apie gailestingumą bei atleidimą - gali būti iškreiptas ir panaudotas prieš Evangeliją. Šiandien, pavyzdžiui, Vakaruose abortas ir eutanazija pateisinami kaip nešantys gailestingumą ir gėrį. Manau, reikia nedelsiant atvirai kalbėti apie nuodėmę, kad galėtume išlaisvinti žmones. Tiesa apie nuodėmę nėra tokia jau stipri, o atleidimas ateina iš Dievo – taigi už viską stipresnis yra atleidimas. Jeigu slėpsime tiesą apie nuodėmę, blogis taps labai stiprus ir destruktivus, griauančias; žmonės gelbėdamiesi bandys sprukti į perfekcionizmą, o tai sukels kolektyvinę savižudybę.

V. Kvašys: Nėra patogios nuodėmės, kaip nėra ir baltosios magijos. Yra tik nuodėmė ir tik magija. Dar yra begalinis Tėvo gailestingumas. Šamanas, bandantis „užkalbėti“ nuodėmę, neišvengiamai taps raganiumi. Savo knygoje mes mėginame atsekti nuodėmės šaltinį ir parodyti, kaip ji reiškiasi.

Evagrius Pontietis, pirmasis išskyręs septynias didžiausias nuodėmes, šią klasifikaciją adresavo vienuoliams. Kiek prasminga nūdien laikytis šio skyrimo, kai nuodėmė atrodytų įgauna kitokių pavidalų?

T. Elijas: Vienuoliai yra žmogiškos būtybės, taigi toks nuodėmių suskirstymas galioja visiems. Tai svarbu ypač šiandien, nes dėl paslaptingos priežasties daug žmonių kenčia nuo šio slėpiningo liūdesio, kuriam psichologai sugalvojo žodį „depresija“. Manau, kad jis atitinka vienuoliams priskirtą acediją. Acedija buvo vienas iš vienuolių gundymų mistiniame kelyje. Šių dienų žmonėms, manau, tai yra simptomas šiuolaikinėje civilizacijoje atsirandančio mirties kulto, paremto malonumu ir virtualumu.

V. Kvašys: Dailės istorijoje nuodėmė dažnai buvo vaizduojama išskiriant septynias didžiausias nuodėmes: Boscho tapyboje, Koro grafikoje ir kt. Jeigu šiais laikais nuodėmė įgyja kitų pavidalų, nereiškia, kad jos nebėra, ir jeigu valdantieji ar pramogų verslo veikėjai nuodėmę „stumia“, pristato ją kaip normą, tai nereiškia, jog ji nebėra nuodėmė. Tai kad sovietmečiu daug kas vogė, nepanaikino vagystės kaip nuodėmės. Besiilgintiems Amžinybės šiandien, manau, prasminga atpažinti nuodėmę, pasireiškiančią įvairiausiai naujais pavidalais.

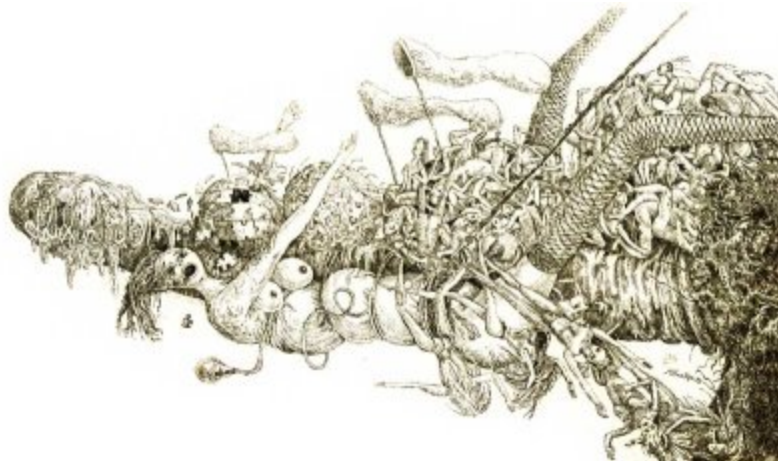

Knyga parašyta poetiniu stiliumi, kiek primena šv. Simono Naujojo teologo, šv. Efraimo, šv. Grigaliaus Narekiečio darbus. Kodėl pasirinktas būtent toks kalbėjimo būdas?

T. Elijas: Aš nieko nesirinkau. Būtent kaip žodžiai ateina į mano protą. Niekada nebūsiu didis teologas, sistemingai nagrinėjantis temą ar tezę. Neturiu talento. Čia yra meditacijos, parašytos šiek tiek anarchiška dvasia. Toks jau esu.

Knyga prasideda nuo perfrazuoto Šv. Jono evangelijos prologo, kuriame demaskuojamas melas ir jo tėvas. Tačiau melo nėra didžiųjų nuodėmių sąrašė. Kodėl pradodate nuo melo?

T. Elijas: Matot, melas yra pirmasis Šėtono žodis: jis nuo pat pradžių melavo Ievai. Melas žudo. Kai spaudoje matau tiek melo, esu gundomas prarasti viltį. Žmonės šiandien yra apnuodyti. Jie netgi nebenori žinoti tiesos ir tiki bet kuo. Jie paaukvoja savo vaikus dėl ekonomikos ir malonumo. Kaip iš viso šito tiesa gali išeiti nugalėtoja?

Knygoje kartojasi miesto tema. Pasak Biblijos, Kainas įsteigė pirmąjį miestą, o Vakarų civilizacijos žmonės yra tiesiog susigrūdę miestuose. O kas Jums asmeniškai yra miestas?

T. Elijas: Miestas yra kolektyvinis žmogaus kūrinys, liudijantis apie Absoliutą, kuriuo jis gyvena – sąmoningai, arba ne. Tai ir apibūdina civilizaciją. Babelio bokštas reiškia civilizaciją, dar ieškančią Absoliuto aukštybėse, bet norinčią Jį pasiekti be paties Absoliuto pagalbos. Babilonas simbolizuoja civilizaciją, kuri nebenori ieškoti, čia visa yra reliatyvu. Pasaulyje nėra Babelio ar Babilono kaip tokių, tai - dvasiniai simboliai. Tačiau kai žmogus gyvena vadovaudamasis absurdis ir melais, civilizacijoje ir jos miestuose tampa išties nebeįmanoma

gyventi. Tuo pat metu geros valios žmonės stato amžinąjį miestą – kol kas nematerialų – mes jį išvysime po prisikėlimo.

V. Kvašys: Nemėgstu miestų, ypač didelių. Keliaudamas stengiuosi aplenkti ar kuo mažiau juose būti. Į miestą išeinu verčiamas reikalų. Miestas man yra toks, kokį vaizduoja Melas Gibsonas filme „Apokalipto“. Nauji rajonai ir rekonstruotas naujamiestis mane paveikia net fiziškai.

Gal yra planų ateičiai?

T. Elijas: Jau anksčiau mačiau dabar Šv. Jono brolių bažnyčioje rodomus Vaido darbus „Jėzaus gundymai dykumoje“ ir norėjau prabilti apie tai, kaip svarbu matyti skirtumą tarp perdėto tobulumo siekimo ir gerumo. Krikščioniškoji išmintis labiau ieško gerumo negu tobulumo. Timas Genaras, irokėzų kilmės prancūzų rašytojas, taip pat Vaido ir jo šeimos draugas, klausė ir po to sakė man, kad reikėtų ką nors rašyti šia tema. Taip aš susiejau Vaido nutapytus Jėzaus gundymus su perfekcionizmo gundymais, kuriuos mes taip dažnai patiriame ir kurie mums trukdo priimti Dievo Tėvo gerumą.

© iliustracijos Vaidotas Kvašys

